

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 51 Volume: 10 Issue: 51
Ağustos 2017 August 2017
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1799>

ÖĞRENCİ ALGILARINA GÖRE LİSELERDE YAŞAM KALİTESİ THE QUALITY OF LIFE IN HIGH SCHOOLS IN ACCORDANCE WITH THE PERCEPTION OF STUDENTS

Salih AYKİT*
Melek BABA ÖZTÜRK**

Öz

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarını ve bu algıların cinsiyet, lise türü ve sınıf düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemektir. Tarama modelinde hazırlanan araştırmaya 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde Giresun ili Keşap ilçesindeki liselerde öğrenim gören 245 öğrenci katılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile Sarı(2011) tarafından geliştirilen "Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ)" yardımıyla toplanmıştır. Veri toplama süreci, dört haftada tamamlanmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 20.00 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde, frekans gibi betimleyici istatistiklerin yanı sıra bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Verilerin yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutlarına ilişkin yapılan değerlendirmelerde, en yüksek aritmetik ortalamanın 3.72 ile "statü" alt boyutunda gerçekleştiği, bunu sırasıyla "öğretmenler", "okula yönelik olumlu duygular", "okula yönelik olumsuz duygular", "sosyal etkinlikler", "öğrenciler" ve "okul yöneticileri" alt boyutlarının izlediği görülmüştür. Ölçeğin bütününe ilişkin aritmetik ortalama ise $\bar{X}=3,32$ olarak hesaplanmıştır. Araştırma verileri, alt problemler bağlamında değerlendirildiğinde ise, öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algılarının gerek alt boyutlar gerekse genel toplam açısından cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın lise türüne ilişkin yapılan analizlerde, öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algılarının anlamlı biçimde farklılaştığı ve ortaya çıkan bu farklılığın "öğretmenler" alt boyutunda Anadolu lisesi, "okul yöneticileri ve okula yönelik olumlu duygular" alt boyutlarında ise fen lisesi öğrencilerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul, Okul Yaşam Kalitesi, Lise Öğrencileri.

Abstract

The objective of this research is to determine the level of life quality in high schools based on perception of students and to reveal whether it changes or not according to some variables such as gender, type of school and class level. The research is a work of descriptive survey model. 245 students from different high schools in Keşap participated in this research in fall term of 2016-2017 academic year. Data have been gathered with the help of life quality scale of high school which was advanced by Sarı (2011) and personal information form which was developed by the researcher. Data which were gathered after four-week study have been analysed through SPSS 20.00 statistical package. Descriptive statistics such as arithmetic mean, standard deviation, percentile and frequency as well as independent groups t-test and one way variance analysis (ANOVA) were used to analyze the data at a significance level of .05. Results indicate that students' perceptions of the quality of high school life are moderate. Evaluations of scale sub-dimensions show that the sub-dimension "status" has the highest arithmetic mean (3.72) followed in order by the sub-dimensions "teachers," "positive emotions towards school," "negative emotions towards school," "social activities," "students" and "school administrators." The arithmetic mean of the whole scale is $\bar{X}=3.32$. The analysis of the results in the context of subdimensions shows that there is no statistically significant difference in perceptions of the quality of high school life between male and female students and between grades in terms of both sub-dimensions and grand total. On the other hand, the analysis of the results in terms of the types of high schools shows statistically significant difference in students' perceptions of the quality of high school life, which is arising from Anatolian high schools in the sub-dimension "teachers" and arising from science high schools in the sub-dimensions "school administrators" and "positive emotions towards school."

Keywords: Quality of School Life, High School Students, School.

1. GİRİŞ

Okullar, çocukların farklı kültürlerle karşılaşım yeni tecrübeler kazandıkları sosyal ortamlardır. Bu ortamlarda yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirmekte, akademik, kişisel, sosyal ve duygusal açıdan çeşitli değişimler yaşamaktadırlar. Çocukların bu değişim sürecinde olumlu yaşantılar edinmesi, okul yaşamının niteliği ve kalitesi ile yakından ilişkilidir.

Literatürde okul yaşam kalitesi, en genel anlamıyla "eğitimin öğrencileri gerek akademik, gerek sosyal, gerekse psikolojik açıdan birçok alanda, hedeflenen kazanımlara maksimum düzeyde ulaştırabilmesi" olarak tanımlanmaktadır (Sarı 2007). Karatzias, Papadioti-Athanasidou, Power ve Swanson

* MEB İlçe Milli Eğitim Müdürü, Giresun-Keşap İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, salihaykit@gmail.com

** Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, melekbaba87@gmail.com

(2001) bu kavramı “çocukların okul yaşamına dahil olmaları ve bu ortamla kaynaşmalarından meydana gelen iyi olma hali” olarak ele alırken Leonard (2002), “okul yaşamının belirli alanlarıyla ilgili olumlu ve olumsuz deneyimlerle diğer duyguların bir sentezi” olarak ifade etmektedir. İnan (2009) ise okul yaşam kalitesini, öğrenci-okul etkileşimini ve bu etkileşim sonucunda ortaya çıkacak bulguları tüm boyutlarıyla ayrıntılı olarak kapsayan ve oluşabilecek sorunların çözümünde etkili çözüm yolları bulunmasına yardımcı olabilecek eğitsel bir boyut olarak değerlendirmektedir.

Okul yaşam kalitesi, kavramsal kökenini daha genel bir anlam taşıyan yaşam kalitesi kavramından almaktadır (Linakyla ve Brunell, 1996’dan akt: Gedik, 2014). Yaşam kalitesi literatürde bireyin yaşamdan ve kişisel iyilik hali denilen durumdan sağladığı doyumun bir bütün olarak ifade edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Üneri ve Çakın Memik, 2007). Çocuklarda yaşam kalitesi, aile, çocuk, çevre ve okulu içeren çeşitli değişkenlerin etkileşiminden doğan bir kavramdır (Ghotra, McIsaac, Kirk ve Kuhle, 2016). Bu değişkenler arasında özellikle okul, çocuğun yaşamında temel bir bileşeni teşkil ettiğinden okul yaşamının kalitesi genel yaşam kalitesinin önemli bir parçasını oluşturur.

Okul yaşam kalitesi, çocuğun okul yaşamına ilişkin algıladığı memnuniyet ya da memnuniyetsizliğin derecesidir. Epstein ve McPartland(1976) okul yaşam kalitesinin okulun formal ve informal yönleri, sosyal ve görevle ilgili deneyimler ile akranlar ve otorite figürleriyle olan ilişkiler gibi pek çok faktörden etkilendiğini savunmakta ve kavramı öğrenci memnuniyeti, öğrencilerin sınıf içi çalışmaları ve öğretmene yönelik tepkiler olmak üzere üç ana değişken etrafında yapılandırmaktadırlar. Benzer şekilde Williams ve Batten (1981’den akt: Mok ve Flynn, 2002) ise okul yaşam kalitesini olumlu duygu, olumsuz duygu, statü, kimlik, öğretmenler, fırsatlar ve başarı olarak ifade edilen yedi başlıkta ele almaktadırlar. Lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmada ise, Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007)’ın Williams ve Batten’ın açıklamalarından hareketle geliştirdikleri ölçek boyutları okul yaşam kalitesi kavramının ana değişkenleri olarak belirlenmiştir. Aşağıda sözü edilen bu değişkenler hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

Okula Yönelik Duygular (Olumlu ve Olumsuz Duygular): Okula yönelik duygular boyutu, öğrencilerin okul ve okul yaşamına ilişkin olumlu ve olumsuz tüm duygu, düşünce ve tutumlarını içermektedir. Bu boyut, okul yaşam kalitesi kavramının ana değişkeni olup diğer tüm boyutları etkilemektedir (Mok ve Flynn, 2002). Nitekim yapılan çalışmalar okula karşı olumlu duygular besleyen öğrencilerin okula bağlılıklarının ve okuldan aldıkları doyumun daha yüksek olduğunu göstermektedir (Argon ve Çelik Yılmaz, 2016).

Statü: Statü boyutu, öğrencilerin okul ortamında kendilerini ne derece değerli ve önemli hissettikleri ile ilgilidir (Mok ve Flynn, 2002). Her insan girdiği bir ortamda ya da dahil olduğu bir grupta değer görmek, önemsendiğini hissetmek ister. Bu durum bireyin kendine güven duygusunu geliştireceği gibi gruba olan aidiyetini de artırır. Benzer şekilde okullar da öğrencilerin, zorunlu da olsa dahil oldukları ve günlerinin önemli bir bölümünü geçirdikleri sosyal ortamlardır. Haliyle bu ortam içerisinde değer görmek ve takdir edilmek isterler. Bu beklentilerin karşılandığı okullarda, öğrencilerin öğrenmeye ve başarmaya yönelik motivasyonları yüksek, okula olan bağlılıkları ve aidiyetleri gelişmiştir. Bu sebeple okul ortamlarının öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerini ön plana çıkaracak, öğrencide biricik ve değerli olduğu hissi uyandıracak biçimde düzenlenmesi son derece önemlidir (Sarı, 2006).

Öğretmenler: Bu boyut, öğretmen ile öğrenciler arasındaki ilişkilerden söz eder. Literatürde öğretmen ve öğrenciler arasında “demokratik, otoriter ve başıboş” olarak isimlendirilen üç farklı iletişim biçiminin kurulduğundan bahsedilir. Sağlıksız iletişim biçimlerinden biri olan otoriter ilişkide, ilişkiyi yöneten ve yönlendiren öğretmendir. Öğretmen, öğrenciler üzerinde baskı kurarak sınıf ortamını düzenler, kuralları oluşturur ve uygun öğrenci davranışlarını belirler. Bu ilişki biçiminin hakim olduğu ortamlarda, öğrencilerin okul yaşantılarından keyif almaları, okula ilişkin olumlu duygular beslemeleri ve bağlılık geliştirmeleri pek mümkün gözükmemektedir. Öğretmen ile öğrenci arasındaki bir diğer sağlıksız iletişim biçimi ise başıboş ilişkidir. Bu ilişki biçiminde ise öğretmen öğrencileri tamamıyla serbest bırakır. Her şey ve herkes kendi halindedir. Bu da sınıf düzeninin bozulmasına, öğrencilerin moral ve motivasyonunun düşmesine, hayal kırıklığı ve stres yaşamalarına sebep olur.

Öğretmen ve öğrenci arasında kurulan son ilişki biçimi de demokratik ilişkidir. Demokratik ilişkide öğretmen sorumluluğu öğrencilerle paylaşır, öğrencileri kararlara dâhil eder. Sıcak, ilgili ve samimi bir ortam kurmaya çalışır. Bu da öğrencilerin motivasyonlarını artırarak okula ve okul ortamına ilişkin olumlu duygular hissetmesini sağlar (İpek, 1999).

Öğrenciler: Bu boyut, öğrencilerin okuldaki diğer öğrencilerle olan ilişkilerini ele almaktadır. Öğrenciler arasındaki iletişim ve etkileşimin, ihmal edilemeyecek ve şansa bırakılmayacak kadar önemli olduğunu savunan Yılmaz (2001)’a göre, çocukların ve gençlerin toplumsallaşması, anti-sosyal

davranışlardan uzak durması, empati kurabilmeleri, benmerkezcilikten uzaklaşmaları ve sağlıklı bir kimlik geliştirebilmelerinde öğrenciler arasında kurulan doğru iletişimin büyük payı vardır.

Okul Yöneticileri: Bu boyut, öğrencilerin okul yöneticileriyle olan ilişkilerini, bu ilişkinin niteliğine ilişkin algılarını ele almaktadır. Türü ve kademesi ne olursa olsun, bir okulun başarısında en önemli pay okul yöneticilerindedir (Buluç, 2009). İletişim becerileri yüksek, liderlik vasfına sahip, iyi ve etkili bir okul yöneticisi sahip olduğu kişisel ve mesleki özelliklerle sadece öğrencileri değil öğretmenleri de okula bağlayarak kaliteli bir öğrenme ortamının oluşmasına katkıda bulunur.

Sosyal Etkinlikler: Sosyal etkinlikler boyutu, öğrencilerin okulda düzenlenen sosyal etkinliklere ilişkin düşüncelerini ele almaktadır. Okuldaki farklı ortamların öğrenci beklenti ve gereksinimlerine cevap verecek şekilde düzenlenmesi ve öğrencilerin okul içi ve dışındaki etkinliklere katılımının teşvik edilmesi, okulda demokratik bir ortamın oluşturulabilmesi adına son derece önemlidir (Sarı, 2007). Bununla birlikte okulda düzenlenen sosyal etkinliklerin, öğrencilerin okula ve derse karşı olan ilgilerini artırdığı, akran iletişimi ve etkileşimini güçlendirdiği, disiplin ve devamsızlık problemlerini azalttığı da bilinmektedir (Holloway, 2002'den akt: Durmaz, 2008).

Kısaca öğrencilerin fiziksel, duygusal ve sosyal iyi olma hali olarak ifade edilen okul yaşam kalitesi, okul ortamında karşılaşılması muhtemel sorunların önlenmesinde önemli bir faktördür (Argon ve İsmetoğlu, 2016). Karatzias, Power ve Swanson (2001) bu kavramın okul stresi, okula yönelik duygular ve bireyin özgüveni ile ilişkili olup, okulların hedeflerini gerçekleştirme düzeyleri hakkında öğretmen, okul yöneticileri ve velilere önemli veriler sunduğunu ifade etmektedirler. Bununla birlikte yapılan çalışmalar okul yaşam kalitesinin öğrencilerin akademik başarılarını, okula ilişkin doyumlarını ve bağlılıklarını artırırken, problemleri davranışları ve okul terklerini ise azalttığını ortaya koymaktadır (Argon ve İsmetoğlu, 2016; Slee, 1992'den akt: Mok ve Flynn, 2002). Bu doğrultuda gelişimsel açıdan önemli bir dönemde bulunan lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okulların yaşam kalitesine ilişkin algılarını ortaya koymanın, problem kaynaklarını görebilmek ve doğru bir müdahalede bulunabilmek adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Giresun ili Keşap ilçesinde öğrenim gören 10,11 ve 12.sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri liselerin yaşam kalitesine ilişkin algılarını ortaya koymaktır. Araştırmada bu temel amaç doğrultusunda şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1) Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ne düzeydedir?
- 2) Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3) Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları, öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 4) Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları, sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi temel alan bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Literatürde tarama modeli, geçmişte olup halen var olan bir durumu, kendi koşulları içinde değiştirmeden, olduğu şekliyle açıklamaya çalışan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Karasar,2005). Nitekim mevcut araştırmada lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışıldığı için bu model tercih edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Giresun ili Keşap ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören 997 lise öğrencisi (10, 11 ve 12.sınıflar) oluşturmaktadır. Örneklemi ise, bu evren içerisinden seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen 245 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Değişkenler	F	%	
Cinsiyet	Kız	123	50.2

	Erkek	122	49.8
Sınıf Düzeyi	10	85	34.7
	11	102	41.6
	12	58	23.7
Lise Türü	Fen Lisesi	84	34.3
	Anadolu Lisesi	80	32.7
	Meslek Lisesi	81	33.1

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 123'ünün kız (%50.2),122'sinin ise (%49.8) erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Bu öğrencilerin 85'i onuncu, 102'si on birinci, 58'i ise on ikinci sınıfta öğrenim görmektedir. 84'ü fen lisesine, 80'i Anadolu lisesine ve geriye kalan 81'i de meslek lisesine devam etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ile "Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği" kullanılmıştır. Aşağıda bu araçlara ilişkin bilgiler yer almaktadır:

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen bu formda, öğrencilerden sınıf, okul, cinsiyet gibi birtakım bilgilerin istendiği sorular yer almaktadır.

Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği: Lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okulların yaşam kalitesini değerlendirmeleri amacıyla hazırlanan ölçek, 2007 yılında Sarı, Ötünç ve Erceylan tarafından hazırlanmıştır. Araştırmada ölçeğin 2011 yılında Sarı tarafından revize edilen hali kullanılmıştır. Revize edilen Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği, "öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular, öğrenciler ve sosyal etkinlikler" olmak üzere 7 alt boyut ve 21'i olumlu, 14'ü olumsuz toplam 35 maddeden oluşmaktadır. En düşük 35, en yüksek ise 175 puanın alınabileceği ölçeğin değerlendirilmesinde beşli likert tipi derecelendirme (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerine bakıldığında ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayılarının .68 ile .86, madde- toplam puan korelasyonlarının ise .28 ile .78 arasında değiştiği görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Veriler, 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Veriler toplanmadan önce öğrenciler, araştırmanın amacı, önemi ve içeriği hakkında bilgilendirilmiştir. Bilgilendirme sonrasında gönüllü olduğunu beyan eden öğrencilere veri toplama araçları dağıtılmış ve yaklaşık 20 dakikalık bir işlem sonucunda gerekli veri seti elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 20.00 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde, frekans gibi betimleyici istatistiklerin yanı sıra bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Analiz öncesinde verilerin araştırmaya konu olan bağımsız değişkenler açısından normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Bunun için çarpıklık, basıklık katsayıları hesaplanmış, histogramlar ve kutu grafikleri incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda veri setinin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş ve parametrik yöntemler kullanılarak hesaplamalar gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde yer verilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda düzenlenerek sunulmuştur.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algıları, ölçek alt boyutları dikkate alınarak düzenlenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları

Boyutlar	$\bar{X}$	S
Öğretmenler	3,65	0,63

Okula Yönelik Olumlu Duygular	3,60	0,77
Statü	3,72	0,58
Okul Yöneticileri	2,64	0,78
Okula Yönelik Olumsuz Duygular	3,36	0,84
Öğrenciler	2,91	0,65
Sosyal Etkinlikler	3,36	0,68
LİSEYKÖ Toplam Puanı	3,32	0,40

Tablo 2 incelendiğinde, en yüksek aritmetik ortalamanın $\bar{X}=3,72$ ile "statü" alt boyutunda gerçekleştiği, bunu sırasıyla "öğretmenler" ($\bar{X}=3,65$) "okula yönelik olumlu duygular" ($\bar{X}=3,60$), "okula yönelik olumsuz duygular" ($\bar{X}=3,36$), "sosyal etkinlikler" ($\bar{X}=3,36$), "öğrenciler" ($\bar{X}=2,91$) ve "okul yöneticileri" ($\bar{X}=2,64$) alt boyutlarının izlediği görülmektedir. Bu sonuçlardan hareket edildiğinde "okul yöneticileri" dışındaki tüm alt boyutlarda öğrenci algılarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Buna karşın okul yöneticileri alt boyutunda $\bar{X}=2,64$ ile düşük düzeyde bir ortalamanın hesaplanmış olması, öğrencilerin okul yönetimi ile olan ilişkilerinde arzu ettikleri niteliği ve düzeyi yakalayamadıkları şeklinde yorumlanabilir. Genel toplama bakıldığında ise öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının $\bar{X}=3,32$ 'lik ortalama ile orta düzeyde hesaplandığı görülmektedir.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algılarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algılarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	T	sd	p
Öğretmenler	Kız	123	3,67	0,63	,439	243	,661
	Erkek	122	3,64	0,64			
O.Y.Olumlu Duygular	Kız	123	3,60	0,79	,050	243	,960
	Erkek	122	3,59	,75183			
Statü	Kız	123	3,73	,58055	,139	243	,889
	Erkek	122	3,72	,58897			
Okul Yöneticileri	Kız	123	2,68	,74611	,845	243	,399
	Erkek	122	2,60	,81939			
O.Y.Olumsuz Duygular	Kız	123	3,33	,84089	-,597	243	,551
	Erkek	122	3,39	,84244			
Öğrenciler	Kız	123	2,92	,65647	,269	243	,788
	Erkek	122	2,90	,65392			
Sosyal Etkinlikler	Kız	123	3,41	,64970	1,324	243	,187
	Erkek	122	3,30	,71461			
Genel Toplam	Kız	123	3,33	,41130	,584	243	,560
	Erkek	122	3,30	,39515			

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin, ölçeğin geneli ile alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($t= 243$, $p>.05$). Buna göre ölçek alt boyutları açısından yapılan incelemelerde, kız öğrencilere ait en yüksek aritmetik ortalamanın 3.73 ile "statü" alt boyutunda gerçekleştiği ve bunu sırasıyla "öğretmenler", "okula yönelik olumlu duygular", "sosyal etkinlikler", "okula yönelik olumsuz duygular" ve "öğrenciler" alt boyutlarının izlediği görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama ise 2.68 ile "okul yöneticileri" alt boyutuna aittir. Erkek öğrencilere bakıldığında ise, kız öğrencilerde olduğu gibi en yüksek ortalamanın 3.72 ile "statü" alt boyutunda gerçekleştiği görülür. Bu alt boyutu da sırasıyla "öğretmenler", "okula yönelik olumlu duygular", "okula yönelik olumsuz duygular", "sosyal etkinlikler", "öğrenciler" ve "okul yöneticileri" alt boyutları izlemektedir. Ölçeğin genelinde ise durum, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamasına karşın kız öğrenciler lehinedir.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algılarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algılarının okul türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile varyans analizi sonucunda elde edilen anlamlılık değerleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algılarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Fen Lisesi (N=84)		Anadolu Lisesi (N=80)		Meslek Lisesi (N=81)		F	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
Öğretmenler	3,60	0,58	3,80	0,67	3,57	0,62	3,446	,033
O.Y.Olumlu Duygular	3,84	0,68	3,54	0,74	3,40	0,82	7,287	,001
Statü	3,71	0,57	3,79	0,59	3,68	0,59	0,804	,449
Okul Yöneticileri	2,27	0,70	2,82	0,74	2,85	0,78	15,787	,000
O.Y.Olumsuz Duygular	3,33	0,80	3,24	0,88	3,51	0,82	2,266	,106
Öğrenciler	3,00	0,64	2,80	0,69	2,92	0,62	1,867	,157
Sosyal Etkinlikler	3,42	0,65	3,22	0,72	3,42	0,67	2,389	,094
Genel Toplam	3,30	0,39	3,32	0,42	3,32	0,41	0,050	,951

Öğrenim gördükleri okulun türüne göre öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımlarının gösterildiği Tablo 4 incelendiğinde, “öğretmenler” ve “statü” alt boyutlarında en yüksek ortalamaya Anadolu lisesi, “okula yönelik olumlu duygular” ve “öğrenciler” alt boyutlarında fen lisesi, “okul yöneticileri” ve “okula yönelik olumsuz duygular” alt boyutlarında meslek lisesi, “sosyal etkinlikler” alt boyutunda hem fen lisesi hem de meslek lisesi öğrencilerinin sahip oldukları görülmüştür. Genel toplamda ise en yüksek ortalama ($\bar{X}=3,32$) ile Anadolu ve meslek lisesi öğrencilerine aittir.

Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının okul türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ise, ölçeğin “öğretmenler”, “okul yöneticileri” ve “okula yönelik olumlu duygular” alt boyutlarında öğrenim gördükleri okulun türüne göre öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan analiz sonucunda ise “öğretmenler” alt boyutunda Anadolu lisesi “okula yönelik olumlu duygular” ile “okul yöneticileri” alt boyutlarında ise fen lisesi öğrencilerinden kaynaklı anlamlı farklılıkların oluştuğu gözlenmiştir.

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algılarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algılarının sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ile varyans analizi sonucunda elde edilen anlamlılık değerleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	10 (N=85)		11 (N=102)		12 (N=58)		F	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
Öğretmenler	3,53	0,70	3,71	0,57	3,73	0,62	2,444	,089
O.Y.Olumlu Duygular	3,51	0,77	3,63	0,76	3,68	0,77	,975	,379
Statü	3,71	0,59	3,72	0,56	3,76	0,61	,123	,885
Okul Yöneticileri	2,75	0,76	2,59	0,80	2,57	0,78	1,304	,273
O.Y. Olumsuz Duygular	3,51	0,86	3,33	0,82	3,20	0,83	2,408	,092
Öğrenciler	2,89	0,65	2,91	0,63	2,94	0,71	,107	,899
Sosyal Etkinlikler	3,30	0,64	3,44	0,72	3,28	0,67	1,476	,231
Genel Toplam	3,30	0,43	3,33	0,40	3,31	0,38	,101	,904

Öğrenim gördükleri sınıfın düzeyine göre öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımlarının gösterildiği Tablo 5 incelendiğinde en yüksek aritmetik ortalamaya “öğretmenler, statü, okula yönelik olumlu duygular ve öğrenciler” alt boyutlarında on ikinci

sınıf, “okul yöneticileri ve okula yönelik olumsuz duygular” alt boyutlarında onuncu sınıf, “sosyal etkinlikler” alt boyutu ile genel toplamda ise on birinci sınıf öğrencilerinin sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda ise, ölçek alt boyutları ile genel toplam açısından öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=0.101$, $p>.05$).

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarını belirlemek ve bu algıların cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türüne göre anlamlı bir farklılaşma gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların yaşam kalitesine ilişkin algılarının ortaya koyulması, okul kültüründe olumlu bir hava oluşturmak açısından son derece önemlidir (Demir, Kaya ve Metin, 2012). Olumlu bir okul kültürünün ise pozitif sosyal yaşantılar sağlayarak öğrencilerin kişilik gelişimlerini destekleyeceği belirtilmektedir (İnal, 2009). Bu çerçevede araştırma bulgularına bakıldığında, öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının $\bar{X}=3,32$ 'lik ortalama ile “orta” düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin lise yaşamının kalitesine ilişkin orta düzeyde bir algıya sahip olmaları, okulu kaçılması, uzaklaşılması gereken bir otorite merkezi olarak değil keyif veren, değerli hissettiren, sıcak ve samimi bir ortam olarak algıladıklarının bir göstergesidir ve bu durum öğrencilerin istenmeyen davranışlardan uzaklaşması, daha uyumlu, sosyal, öğrenmeye açık ve başarılı birer birey olmaları adına oldukça önemli ve sevindiricidir. Araştırmada öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarına ilişkin elde edilen bu bulgunun aynı zamanda mevcut literatürle de benzerlik gösterdiği görülmektedir. Nitekim Argon ve İsmetoğlu (2016) ile Arıkan ve Sarı (2016) tarafından yapılan araştırmalar da bu durumun iyi birer örnekleridir. Öte yandan ölçek alt boyutlarına ilişkin yapılan incelemelerde de benzer bir durumun varlığı söz konusudur. Alt boyutlara ilişkin yapılan analizlerde aritmetik ortalama değerlerinin 2.64 ile 3.72 arasında değişen değerler aldığı ve en yüksek ortalamanın 3.72 ile “statü”, en düşük ortalamanın ise 2.64 ile “okul yöneticileri” alt boyutlarında hesaplandığı görülmüştür. Statü alt boyutu, öğrencilerin okul ortamında kendilerini ne derece değerli hissettiklerine yönelik algılarını içerir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğrencilerin bu alt boyuttan yüksek puanlar alması, okul ortamında kendilerini değerli ve önemli hissettiklerini ifade etmektedir. Bu da sağlıklı bir kimlik oluşumu açısından öğrencilerin içinde buldukları gelişimsel dönem göz önünde bulundurulduğunda son derece önemli ve sevindiricidir. Buna karşın “okul yöneticileri” alt boyutunda düşük puanlar elde edilmesi, öğrenci ile okul yönetimi arasında iletişimsel açıdan birtakım problemlerin yaşandığı düşüncesini akla getirmektedir. Bu sebeple sorunların kaynağını görebilmek ve kalıcı çözüm önerileri üretebilmek için öğrencilerle nitel çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri liselerdeki yaşam kalitesine ilişkin algıları cinsiyete göre incelendiğinde, LİSEYKÖ'nün tüm alt boyutlarında ve genelinde en yüksek ortalamaların kız öğrenciler lehine gerçekleştiği ancak gruplar arası farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle cinsiyetin araştırmaya katılan öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları üzerinde etkili bir değişken olmadığı söylenebilir. Cinsiyetin okul yaşam kalitesi üzerindeki etkisine ilişkin literatürde birbirinden farklı araştırma sonuçlarına rastlamak mümkündür (Alaca, 2011; Aliyev ve Tunç, 2015; Sarı, Ötünç ve Erceylan, 2007; Verkuyten ve Thijs, 2002). Örneğin, Durmaz (2008) yüksek lisans tez çalışması kapsamında Kırklareli il merkezinde öğrenim gören lise öğrencileriyle çalışmış ve yaptığı araştırma sonucunda cinsiyetin lise yaşam kalitesi algılarını kız öğrenciler lehine anlamlı biçimde farklılaştırdığını ortaya koymuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri liselerdeki yaşam kalitesine ilişkin algıları okul türüne göre incelendiğinde, “öğretmenler” alt boyutunda Anadolu lisesi, “okul yöneticileri ve okula yönelik olumlu duygular” alt boyutlarında ise fen lisesi öğrencilerinden kaynaklı anlamlı farkların oluştuğu tespit edilmiştir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin “öğretmenler ve statü”, fen lisesi öğrencilerinin “öğrenciler, okula yönelik olumlu duygular ve sosyal etkinlikler”, meslek lisesi öğrencilerinin ise “okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular ve sosyal etkinlikler” alt boyutlarında diğer gruplardaki öğrencilerden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Öğretmenler alt boyutunda Anadolu Lisesi öğrencilerinin diğer gruptaki öğrencilere göre yüksek puanlar alması, bu öğrencilerin öğretmenleriyle daha iyi iletişim kurduklarını göstermektedir. Fen lisesi öğrencilerinin de okula yönelik olumlu duygular alt boyutunda benzer şekilde daha yüksek puanlar alması, bu öğrencilerin okulu, okul ortamını ve öğrenmeyi sevdiğlerinin bir göstergesidir. Buna karşın aynı öğrencilerin okul yöneticileri alt boyutunda “en düşük ortalama değere sahip grubu” oluşturması da oldukça dikkat çekicidir. Bu durum, öğrencilerin okul yönetimi ile iletişimde sıkıntı yaşadıklarına, okul idaresinin yönetim anlayışını sert ve katı olarak algıladıklarına işaret etmektedir. Böyle bir algının oluşmasında yöneticilerin öğrencilere ve okuldaki diğer personele karşı tutum ve

davranışlarının yanı sıra öğrencilerin içinde buldukları gelişimsel dönemin de etkili olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple okul müdürlerinin öğrencilerle olan iletişim biçimlerini gözden geçirmesi ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerini/dönemlerini de dikkate alarak daha anlayışlı ve demokratik bir tutum geliştirmeleri oldukça önemlidir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri liselerdeki yaşam kalitesine ilişkin algıları sınıf düzeyine göre incelendiğinde ise, LİSEYKÖ'nün tüm alt boyutlarında ve genelinde gruplar arası farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Nitekim bu noktada ulaşılan bulguların mevcut literatürden ciddi yönde farklılaştığı söylenebilir. Örneğin, Demir, Kaya ve Metin (2012) tarafından yapılan bir araştırmada, sınıf düzeyinin "öğretmenler, okula yönelik olumlu ve olumsuz duygular" alt boyutları ile genel toplamda on ikinci sınıflar lehine öğrenci algılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Gedik (2014) de sınıf düzeyinin, "öğretmenler, okula yönelik duygular, okul yöneticileri ve öğrenciler" alt boyutları ile genel toplam üzerinde, Durmaz (2008) da "öğretmenler ve okula yönelik duygular" alt boyutlarında farklılaşmaya sebep olduğunu ortaya koymuşlardır. Buna karşın mevcut araştırmada literatürden farklı sonuçların elde edilmesi, sınıf düzeyinin örneklem grubu açısından önemli bir değişken olmadığı ve bütün öğrencilerin sınıf düzeyi gözetmeksizin benzer algılara sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öneriler

- 1) Araştırmada öğrencilerin lise yaşam kalitesine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yapılacak nitel bir araştırma ile bu düzeyin geliştirilmesi konusunda neler yapılabileceği ve bu noktada eğitimciler ve yöneticilere düşen görevlerin neler olduğu belirlenebilir.
- 2) Araştırma, okul yaşamının kalitesine ilişkin önemli ve çarpıcı bulgular sunarken örneklem grubu itibarıyla önemli bir sınırlılığı da bünyesinde barındırmaktadır. Araştırmanın sadece bir ilçede yürütülmüş olması, bu çalışmanın önemli bir sınırlılığıdır. Bu sebeple daha genellenebilir sonuçlar elde etmek için bütün ilçeleri kapsayan daha geniş örneklemler ve boylamsal çalışmalar yürütülmelidir.

KAYNAKÇA

- ALACA, Fatma (2011). *İki Dilli Olan ve Olmayan Öğrencilerde Okul Yaşam Kalitesi Algısı ve Okula Aidiyet Duygusu İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALİYEV, Ramin & TUNÇ, Erhan (2015). "The Investigation of Primary School Students' Perception of Quality of School Life and Sense of Belonging by Different Variables", *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 48, 164-182.
- ARGON, Türkan & ÇELİK YILMAZ, Didem (2016). "Lise Öğrencilerinin Akran İlişkileri Algıları ile Okula İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, Özel Sayı, 250-258.
- ARGON, Türkan & İSMETOĞLU, Mehmet (2016). "Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algıları ile Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, Özel Sayı, 238-249.
- ARIKAN, Gökhan & SARI Mediha (2016). "Lise Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesinin İncelenmesi", *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD)*, 2(1): 66-77.
- BULUÇ, Bekir (2009). "İlköğretim Okullarında Bürokratik Okul Yapısı ile Okul Müdürlerinin Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 71-86.
- DEMİR Özden, KAYA H.İbrahim, METİN Meral (2012). "Lise Öğrencilerinde Okul Kültürünün Bir Ögesi Olarak Okul Yaşam Kalitesi Algısının İncelenmesi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (4), 9-28.
- DURMAZ, Ayşe (2008). *Liselerde Okul Yaşam Kalitesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- EPSTEİN, Joyce L. & MCPARTLAND, James M (1976). "The Concept and Measurement of the Quality of School Life", *American Educational Research Journal*, 13 (1), 15-30.
- GEDİK, Aytac (2014). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Bağlamında Okula Yabancılaşma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GHOTRA, Satvinder, MCISAAC, Jessie-Lee, KIRK, Sara F.L. & KUHLE, Stefan (2016). "Validation of the "Quality of Life in School" Instrument in Canadian Elementary School Students", *PeerJ*, 4,1-17.
- İNAL, Uygur (2009). *Adana İl Sınırları İçerisindeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Bulunan Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesi Algılarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İPEK, Cemalettin (1999). "Resmi Liseler ile Özel Liselerde Örgütsel Kültür ve Öğretmen-Öğrenci İlişkisi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(19), 411-442.
- KARASAR, Niyazi (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARATZİAS, Athanasios, PAPADİOTİ-ATHANASİOU, Vasiliki, POWER, Kevin George, SWANSON, Vivien (2001). "Quality of School Life. A Cross-Cultural Study Of Greek And Scottish Secondary School Pupils", *European Journal of Education*, 36(1), 91-105.
- KARATZİAS, Athanasios, POWER, Kevin George, SWANSON, Vivien (2001). "Quality Of School Life. Development and Preliminary Standardisation of An Instrument Based On Performance Indicators In Scottish Secondary Schools", *School Effectiveness and School Improvement*, 12(3), 265-284.
- LEONARD, C. A. R (2002). *Quality of School Life and Attendance in Primary Schools*. Unpublished Doctoral Dissertation, Australia: University of Newcastle.
- MOK, Magdalena M.C., & FLYYN, Marcellin (2002). "Determinants Of Students' Quality of School Life: A Path Model", *Learning Environments Research*, 5(3), 275-300.

- SARI, Mediha. (2006). "Okul Yaşam Kalitesi: Tanımı, Değişkenleri ve Ölçülmesi", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 32, 139-151.
- SARI, Mediha (2007). *Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük Ve Yüksek "Okul Yaşam Kalitesi" Ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SARI, Mediha, ÖTÜNÇ, Eyyüp & ERCEYLAN, Halil (2007). "Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13 (50), 297-320.
- SARI, Mediha. (2011). "Lise Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 253-266.
- ÜNERİ, Özden & ÇAKIN MEMİK, Nursu (2007). "Çocuklarda Yaşam Kalitesi Kavramı ve Yaşam Kalitesi Ölçeklerinin Gözden Geçirilmesi", *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(1), 48-56.
- VERKUYTEN, Maykel & THIJSS, Jochem (2002). "School Satisfaction of Elementary School Children: The Role of Performance, Peer Relations, Ethnicity And Gender", *Social Indicators Research*, 59, 203-228.
- YILMAZ, Ali (2001). "Sınıf İçi Öğrenci-Öğrenci Etkileşiminin Öğrenme ve Sosyal Gelişim Üzerindeki Etkileri", *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 147-158.